

Кофинансиран од
Европската Унија

COUNCIL OF EUROPE

Кофинансиран и
имплементиран од
Советот на Европа

Сценарио за на час Превенција на трговијата со деца од рана училишна возраст (V одделение)

Автор: д-р. Верица Стаменкова Трајкова
Скопје, април 2026

Овој едукативен материјал е изработен со финансиска поддршка на Европската унија и на Советот на Европа. Неговата содржина е единствена одговорност на авторот(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската унија или на Советот на Европа.

Посебна благодарност до Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција, до Бирото за развој на образованието и до Министерството за образование и наука за нивниот придонесот кон изработката на едукативниот материјал.

Дозволена е репродукција на извадоци (до 500 збора), освен за комерцијални цели сè додека интегритетот на текстот е сочуван, извадокот не се користи вон контекст, не се даваат нецелосни информации или генерално не се наведува читателот во погрешен правец во однос на природата, опсегот или содржината на текстот. Секогаш мора да се наведе изворниот текст на следниов начин, „© Совет на Европа, 2026“. Сите други барања во врска со репродукцијата/преводот на целиот или делови од документот, треба да се достават до Директоратот за комуникација, Совет на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int).

Целата друга кореспонденција во врска со оваа треба да се упати на Директоратот II, Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, France,
Tel. +33 (0)3 88 41 20 00,
E-mail: Horizontal.Facility@coe.int

Насловна слика: Shutterstock
Илустрации: Сара Пренк

© Совет на Европа, април 2026 година. Сите права се задржани. Правата на користење ги има Европската Унија под одредени услови.

Сценарио за на час: Превенција на трговијата со деца од рана училишна возраст (V одделение)

Обработка на приказката „Пинокио„ од Карло Колоди – учење за доверба, ризик и заштита од злоупотреба и трговија со деца

Наставен предмет	Македонски јазик
Вид /категорија на наставен предмет	Задолжително
Одделение	V-то одделение
Тема/подрачје во наставна програма	- Заштита на правата на детето - Заштита на човекови права
Број на часови	Вкупно 4 часа
Опрема и средства	- Приказката „Пинокио“ - Слики од списанија/постери - Табаци, листови за цртање - Фломастери, моливчиња во боја - Лепак/селотејп, ножички - Работни листови за учениците - Белешки за наставникот - Аудио-визуелни помошни средства, прилагодени на возраста
Цели	Општа цел Да се поттикне разбирање, чувствителност и одговорност кај децата преку приказната „Пинокио“, со цел тие да развијат свесност за опасностите од манипулација и злоупотреба, да ја разберат важноста на довербата и искреноста и да научат како да се заштитат себе си и другите од трговијата со деца и други злоупотреби. Посебни цели Учениците: - Ја разбираат содржината и пораката на расказот <i>Пинокио</i>. - Ги препознаваат добрите и лошите избори што ги прави „<i>Пинокио</i>„- главниот лик. - Учат како непослушноста и лековерноста можат лесно да ги доведат во опасност децата. - Ја идентификуваат улогата на совеста како внатрешен глас што

	предупредува кога нешто не е правилно /опасно. • Ги поврзуваат пораките на приказната со современи примери: интернет ризици, лажни профили, врснички притисок, лага и предавство. • Развиваат свест за тоа дека секогаш можат да се обратат кај возрасен на кого му веруваат (наставник, родител). • Се поттикнати за взаемна поддршка и чувството на заедништво меѓу учениците.
Очекувани резултати	Учениците: • Ја сфаќаат разликата меѓу довербата и наивноста/лековерноста. • Развиваат критичко размислување – да не веруваат веднаш на сè што слушаат. • Ја препознаваат манипулацијата, измамата, злоупотребата од примерот на Пинокио. • Развиваат емпатија (како е да се биде во кожата на другиот) и разбираат како чувствата можат да помогнат да направиме правилен избор.
За време на наставата	Учениците: • Објаснуваат што значи доверба, како се гради и кога може да биде нарушена. • Даваат конкретни примери од приказната за тоа како Пинокио бил измамен, како реагираше и што научил. • Изразуваат емоционални реакции – како се чувствуваат кога некој ги лаже, кога прават грешка или кога добиваат прошка. • Покажуваат разбирање за безбедно однесување – како да се заштитат во реален и дигитален контекст. • Создаваат оригинален креативен израз – порака, цртеж, поема, писмо или колаж – преку кои ќе ја прикажат својата поука од приказната. • Аргументирано дискутираат, изразувајќи сопствено мислење со почит кон туѓите ставови.

	• Препознаваат кога им треба поддршка и каде може безбедно да ја побара.												
Методологија / препорачани техники	• Разгледување на аудиовизуелни средства со анализа • Бура на идеи (brainstorming) • Водена дискусија • Креативна работа (цртеж, колаж, состав/песничка) • Игра на улоги • Индивидуална рефлексција на ученикот												
Оценување	<table> <tr> <th>Област</th><th>Индикатори</th></tr> <tr> <td>Разбирање</td><td>Ги поврзува пораките од приказната со реални ситуации.</td></tr> <tr> <td>Емоционална свесност</td><td>Ги препознава и изразува чувствата на ликовите.</td></tr> <tr> <td>Креативност</td><td>Изработува поеми, цртежи и колажи со лична порака.</td></tr> <tr> <td>Критичко мислење</td><td>Размислува што е вистина, што е измама.</td></tr> <tr> <td>Рефлексција</td><td>Изразува што научил и како ќе го применува во животот.</td></tr> </table>	Област	Индикатори	Разбирање	Ги поврзува пораките од приказната со реални ситуации.	Емоционална свесност	Ги препознава и изразува чувствата на ликовите.	Креативност	Изработува поеми, цртежи и колажи со лична порака.	Критичко мислење	Размислува што е вистина, што е измама.	Рефлексција	Изразува што научил и како ќе го применува во животот.
Област	Индикатори												
Разбирање	Ги поврзува пораките од приказната со реални ситуации.												
Емоционална свесност	Ги препознава и изразува чувствата на ликовите.												
Креативност	Изработува поеми, цртежи и колажи со лична порака.												
Критичко мислење	Размислува што е вистина, што е измама.												
Рефлексција	Изразува што научил и како ќе го применува во животот.												
Примена на сценариото	Наставникот кој ја спроведува оваа активност самостојно одлучува за изборот на активности во согласност со развојното ниво и социо-културен контекст на учениците.												

Содржина на активноста

Прв час: Да го запознаеме Пинокио (преку презентирање на првиот дел/слика и почетокот на приказната за Пинокио)

Цели:

- Да се разбере карактерот на Пинокио и темата на измама.
- Да се подготви теренот за разговор за измамата и манипулацијата.

Активности:

Воведна игра: „Кој ја кажува вистината?“ (10 мин.)

Наставникот кажува:

„Ќе ви прочитам неколку реченици. Вие треба да погодувате дали се вистинити или лажни.“

Примери:

- Денес е недела.
- Мојот нос расте кога ќе излажам.
- Лисицата му помогна на Пинокио да го најде патот дома.
- Ѓепето го сакаше Пинокио безусловно.
- Лага секогаш води до нешто добро.

Потоа наставникот прашува:

„Дали секогаш можеме да препознаеме кога некој лаже? Како се чувствуваме кога нè излажале?“

Обработка на прв дел – оживувањето на Пинокио и неговото заминување на училиште (15 мин.).

Разговор (15 мин.)

- Кој му помогна на Пинокио?
- Дали секогаш слушаше добри совети?
- Кој дел од приказната најмногу те возбуди (ти побуди највеќе чувства)?

Задача:

Секој ученик пишува на лист хартија:

- „Доверба е кога...“
- „Лага е кога...“

Втор час: Патот на грешките

Цели:

- Да се препознаат ризиците од лажни ветувања- избор и лажење на Пинокио и лажните ветувања во приказната.
- Да се објасни што е совест и како ни помага.

Активности:

Анализа на прикаската (15 мин.)

Делот со циркусот, лисицата и мацката

Разговор (15 мин.)

- Зошто Пинокио им веруваше?
- Како го излажаа?
- Кој беше неговиот глас на совеста?

- Која беше целта на лошите момчиња, зошто го излажаа Пинокио?

Активност „Светлото на совеста“ (10 мин.)

Учениците го цртаат штурецот и пишуваат порака:

„Мојата совест ми кажува...“

(на пример: „да не одам со непознати“, „да зборувам кога нешто ме плаши“).

Заклучок (5 мин.)

„Да бидеш храбар значи да кажеш **НЕ** кога нешто не е во ред.“

Трет час: Во земјата на забавите – работите не се секогаш онака како што изгледаат- Пинокио завршува грабнат, измамен и експлоатиран

Цели:

- Да се разбере поимот манипулација.
- Да се направи врска со онлајн и секојдневните ризици.

Активности:

Анализа на делот „Земјата на забавите“ – превоз, децата што стануваат магариња (15 мин.)

Дискусија (15 мин.)

- Зошто децата отидоа во непозната земја сами?
- Што ги натера да поверуваат?
- Кој и како ги искористи?

Групна активност (10 мин.)

Постер со пораки:

- „Не верувај на сè што слушаш!“
- „Вистинските пријатели не те тераат да правиш нешто опасно.“

Современа паралела (5 мин.)

Наставникот отвора разговор:

„Дали и денес има луѓе што ветуваат нешта за да ве измамат? Што треба да направиме ако некој на интернет ни бара да му пратиме слика?“

Четврт час: Пинокио станува вистинско дете

Цели:

- Да се размисли за учењето и грешките (рефлексивност на учениците).
- Да се поттикне личната одговорност и самодовербата.

Активности:

Анализа на крајниот дел од приказката (15 мин.)

Воведна вежба (5 мин.)

Учениците пишуваат:

„Кога направив грешка, научив дека...“

Разговор (10 мин.)

- Што го направи Пинокио вистинско дете?
- Кој му помогна најмногу?
- Кој е твојот ѓепето?

Креативна активност (20 мин.)

Цртеж на срце со три лични совети:

- „Да бидам храбар...“
- „Да не верувам на лаги...“
- „Да ги чувам своите пријатели.“

Рефлексива во круг (10 мин.)

Секој ученик кажува:

„Од Пинокио научив дека...“

Заклучок и применливост

Наставникот ги води учениците до заклучок:

„Пинокио направи многу грешки, но секогаш учеше од нив. Така и ние можеме да бидеме внимателни, но и храбри, кога некој се обидува да нè излаже. Денес ризиците не се само на улица – тие се и на интернет. Затоа треба да веруваме на својата совест, на родителите и на луѓето што нè сакаат.“

Дополнителни материјали

Прирачник за наставници и стручни соработници - Заштита на децата од трговијата со луѓе: што треба да направат училиштата? [1680a4368b](#)

Едукативни и информативни материјали (летоци, илустрирани книги, видеа)

[Publications about Combatting Human Trafficking- Програмска канцеларија на Советот на Европа во Скопје](#)

Прирачник за превенција и интервенција при насилство, злоупотреба и занемарување во училиштата [priracnik-nastavnici-print.cdr](#)

Дополнение – игра на улоги

I. Општа цел на активноста

Учениците преку глума, дијалог и анализа ќе:

- препознаваат ризични и манипулативни ситуации,
- развиваат емпатија и критичко размислување,
- учат како да кажат „не“ на опасни понуди и
- да донесуваат безбедни и морални одлуки.

II. Времетраење

30–40 минути

III. Потребни материјали

- Картички со имиња на ликови (Пинокио, штурецот, лисицата, мачката, Ѓепето, самовилата)
- Простор за сценска изведба (или импровизирана сцена во училница)

IV. Подготовка на учениците

1. Вовед (5 минути):

Наставникот објаснува дека преку игра ќе ја истражуваат приказната од друг агол.

Прашува:

- „Дали некогаш некој ви понудил нешто што изгледаше премногу убаво за да биде вистина?“

- „Како знаете кога некој ве лаже или сака да ве искористи?“
- 2. Поделба на улоги:
Групите избираат по еден Пинокио, штурец, лисица, мачка, ѓепето и самовила. Ако има повеќе ученици, можат да се направат 3–4 паралелни групи, секоја со свое сценарио.
- 3. Објаснување на задачата:
Наставникот кажува:
„Вие ќе прикажете една сцена од животот на Пинокио. Вашата задача е да покажете како тој може да донесе добра или лоша одлука – и што следува потоа.“
„Не е важно да глумите совршено, туку да размислите како се чувствува секој лик.“

V. ПРЕДЛОЖЕНИ СЦЕНАРИЈА – игра на улоги

Приказната се користи ако треба да се прошири сценариото.

Сценарио	Содржина	Порака / Цел
1. Пинокио и штурецот	Пинокио сака да оди на островот каде нема училиште, а сите се забавуваат. Штурецот го предупредува.	Да се препознае значењето на совеста и гласот на разумот.
2. Пинокио и лошите момци (лисицата и мачката)	Му нудат „лесни пари“ ако им ги даде неговите пари.	Манипулација, измама, наивност.
3. Пинокио и ѓепето	Пинокио се враќа дома по лагите. Ѓепето му простува, но бара искреност.	Вредноста на извинувањето и довербата.
4. Пинокио и самовилата	Самовилата го поттикнува да ја каже вистината, носот му расте кога лаже.	Последици од лагата, искреност и самопочитта.

VI. ПРИМЕР НА СЦЕНА

Сцена: „Островот на забавата“

Ликови: Пинокио, штурецот, лисицата, мачката

Пинокио:

„Чуј, Штурецу! Таму нема училиште, нема правила! Само игри и слајки! Ќе одам и јас!“

Штурецот:

„Но, Пинокио, тоа изгледа сомнително. Зошто некој би ти нудел толку многу, без причина?“

Лисицата:

„Ех, не слушај го! Ние ќе те однесеме таму. Таму сите се среќни и слободни!“

Мачката:

„Ќе ти покажеме како да бидеш бојатлив без друг!“

Пинокио:

„Нависѣина? Па, можеби ѿреба само да ризикувам малку...”

(Пинокио оди со нив. Насѣавникоѿ ја ѿрекинува сценаѿа.)

Наставник:

„Сѿоѿ! Сеѿа да размислиме – шѿо ќе се случи ѿонаѿаму? Кој е ризикоѿ? Како можеше ѿоинаку?”

VII. ДИСКУСИЈА ПО СЦЕНАТА (10 минути)

Наставникот води разговор:

- Како се чувствуваше Пинокио во оваа ситуација?
- Како зборуваше Штурецот? Со мирен тон или уплашено?
- Кој е сличен пример од реалниот живот?
(понуѓа преку интернет, лажен профил, бесплатен подарок, непознат „пријател”,)
- Како можеме да кажеме „не“ без да се плашине?

На таблата се запишуваат одговорите во две колони:

Безбедни избори

Ризични избори

VIII. КРАТКА РЕФЛЕКСИЈА И ЗАТВОРАЊЕ

1. Секое дете завршува реченица:

- „Научив дека...”
- „Следниот пат кога некој ќе ми понуди нешто сомнително, ќе...”

2. Учениците можат да напишат кратко писмо до Пинокио:

„Драг Пинокио, ако бев на твое место, ќе направев...”

3. Завршна порака од наставникот:

„Сите ние понекогаш сме како Пинокио – љубопитни и лековерни.

Но, важно е да го слушаме гласот на совеста и да препознаеме кога некој не ни мисли добро.”

Предупредувачки знаци кај децата

- Нагли промени во однесување (повлеченост, страв).
- Чести изостанувања или избегнување училиште.
- Чести барања за отсуство поради болки во стомакот и сл.
- Раскажување приказни што укажуваат на контакт со непознати лица (во реалност или онлајн).
- Необјасливи подароци, пари или предмети.
- Видлива вознемиреност при разговор за безбедност или доверба.

 Овие знаци не значат нужно трговија со деца, но се сигнал дека детето е во ризик и треба дополнително внимание.

Контакти за помош

- Министерство за внатрешни работи – 192 / 112
- Онлајн пријава <http://redbutton.mvr.gov.mk/>
- Центар за социјална работа
- Здружение на граѓани „Отворена порта/Ла Страда“ СОС 080011111
- Прва детска амбасада „Меѓаши„ +389 70390632

ЛИСЕЦОТ

ΓΕΠΕΤΟ

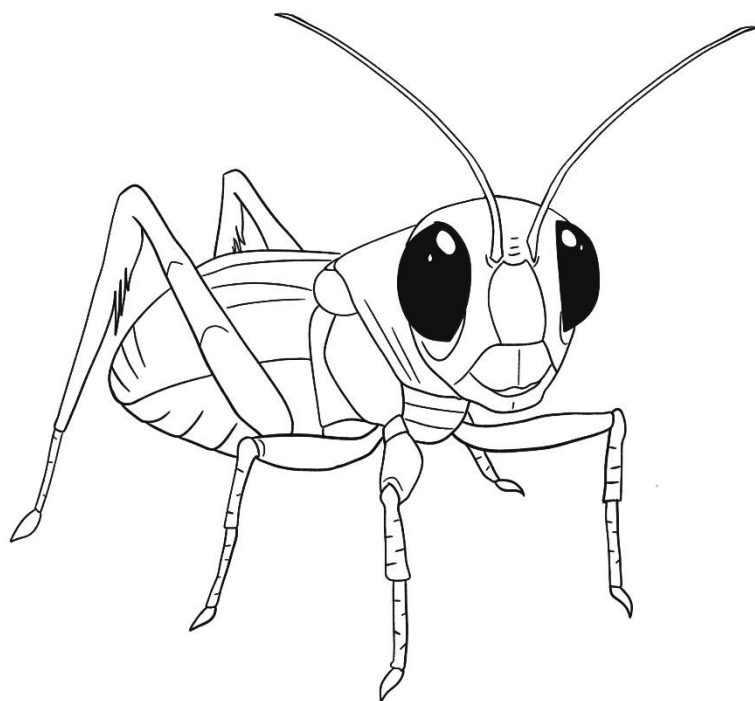
МАЧКАТА

ПИНОКИО

ШТУРЕЦОТ

САМОВИЛАТА

Овој едукативен материјал е изработен со финансиска поддршка на Европската унија и на Советот на Европа. Неговата содржина е единствена одговорност на автор(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската унија или на Советот на Европа.

Земјите членки на Европската Унија одлучија да ги поврзат своите знаења, ресурси и судбини. Заедно тие изградија зона на стабилност, демократија и одржлив развој, истовремено одржувајќи ја културната разновидност, толеранцијата и индивидуалните слободи. Европската Унија се залага за споделување на своите постигнувања и вредности со држави и народи и надвор од нејзините граници.

www.europa.eu

Советот на Европа е водечка организација за човековите права на континентот. Тој има 46 држави членки, вклучувајќи ги сите членки на Европската унија. Сите држави членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската конвенција за човекови права, која претставува меѓународен договор за заштита на човековите права, демократијата и владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права ја следи примената на оваа конвенцијата од страна на државите членки.

www.coe.int

MKD

Кофинансиран од
Европската Унија

ЕВРОПСКА УНИЈА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Кофинансиран и
имплементиран од
Советот на Европа